

УДК 331.556**І.П. Майданік**, канд. соціол. наук*Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України***УКРАЇНСЬКА МІГРАЦІЯ ДО ІСПАНІЇ:
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ СКЛАД,
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

У статті, на основі поєднання відомостей вітчизняних та іспанських наукових джерел, досліджуються особливості міграції українців до Іспанії. Надається детальний розгляд виявленню масштабів міграцій між двома країнами, вивчаються соціально-демографічні характеристики українських мігрантів, які перебувають в Іспанії, особлива увага приділяється дослідженню намірів українців щодо повернення на батьківщину.

Ключові слова: міграція, трудова міграція, країна походження мігрантів, країна прибуття мігрантів.

Наприкінці 80-х рр. минулого століття Іспанія, поряд з іншими країнами Середземномор'я, перетворилася на країну масштабного прибуття мігрантів, хоча до того часу міграційних рух населення цієї країни характеризувався перевищенням вибуття над прибуттям. Для українського населення, яке шукає можливостей працевлаштування за кордоном, Королівство Іспанія на сьогодні є однією із найпривабливіших країн призначення, що зумовлено соціальними, економічними та правовими факторами. Українські науковці, які займаються вивченням міграційної проблематики, такі як Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Позняк, І. Прибиткова, У. Садова та інші, приділяють увагу дослідженню особливостей перебування українських громадян в Іспанії, оскільки це одна із основних країн-реципієнтів української робочої сили. Представники наукової спільноти Королівства Іспанії також активно займаються вивченням проблем перебування наших співвітчизників на території цієї країни. Серед інших слід згадати Антонію Санчес Уріос, яка провела дослідження української громади в Мурсії (одна із провінцій Іспанії, що має вихід до Середземноморського басейну) і навіть отримала за свою роботу відзнаку українського посольства в Іспанії, та Ренату Хоснедлоу, яка займається вивченням особливостей перебування українців у Мадриді.

Урядовці також не залишилися осторонь актуальної дискусії щодо масштабності міграційних процесів між Україною та Іспанією та необхідності їх регулювання, в результаті чого було підписано (12.05.2009 р.) та рати-

фіковано (Законом від 01.12.2010 р. № 2727-VI) Угоду між Україною та Іспанією щодо врегулювання та впорядкування трудових міграційних потоків між двома державами [5].

Метою цієї статі є виявлення масштабів української міграції до Іспанії, дослідження основних особливостей перебування українських мігрантів на території Королівства Іспанії, вивчення їхніх настроїв щодо повернення на батьківщину. Дослідження цих явищ здійснено на основі поєднання інформаційних джерел України та Іспанії.

Масштаби

Визначення масштабів трудової міграції українців є одним із найскладніших завдань. Це стосується виявлення як загального контингенту заробітчан, так і чисельності мігрантів, які працюють в окремо взятих країнах. Згідно з офіційними даними, які щорічно оприлюднюються Державним комітетом статистики України і формуються на основі звітів посередницьких агенцій з працевлаштування за кордоном, протягом останніх семи років у середньому 0,8 тис. українців щорічно користувалися послугами подібних установ для організації трудової міграційної поїздки до Іспанії, що становить 1,3% від усіх осіб, що зверталися до посередницьких агенцій протягом цих років (щорічний показник коливався в межах 0,8–2,4%) (табл. 1). У 2008 р. було зафіксовано порівняно високий (майже удвічі вищий за рівень попереднього року) показник чисельності українців, які за допомогою посередницьких агенцій знайшли місце роботи в Іспанії. Майже половину (47,3%) із загального контингенту працевлаштованих в Іспанії зазначеного року становили сезонні працівники, інші 52,7% були зафіксовані як трудящі мігранти. Слід зауважити, що 2008 р. виявився єдиним роком, коли серед заробітчан, працевлаштованих в Іспанії посередницькими агенціями, було виявлено сезонних працівників, статистична звітність за всі інші роки фіксувала лише трудящих-мігрантів.

Таблиця 1

Чисельність громадян України, які були працевлаштовані за кордоном (зокрема в Іспанії) за допомогою посередницьких агенцій протягом 2003–2009 рр., осіб

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Чисельність громадян України, працевлаштованих за кордоном за допомогою посередницьких агенцій, у тому числі:	38126	45594	56374	61204	72990	80029	74318
в Іспанії	908	745	946	599	626	1125	595
% від загальної кількості	2,4	1,6	1,7	1,0	0,9	1,4	0,8

Джерело: Держкомстат України.

Згідно з результатами першого всеукраїнського вибіркового дослідження з питань трудової міграції, що було проведене у 2008 р. Українським центром соціальних реформ за участю Державного комітету статистики [3], серед тих респондентів, які протягом 2005–2008 рр. працювали за кордоном, 2,7% осіб знайшли роботу на іспанському ринку праці. Якщо брати до уваги лише тих мігрантів, які виїздили на заробітки до країн Європейського Союзу, серед них кожен двадцятий українець (5,2%) обрав для себе місцем працевлаштування Іспанію, в абсолютному вимірі оціночна чисельність цієї групи становить близько 40 тис. осіб.

Важливим інформаційним джерелом про українську міграцію до Іспанії виступають відомості іспанських служб, відповідальних за облік іноземних громадян, які перебувають на території цієї країни. Іспанію слід віднести до тих країн-реципієнтів робочої сили, що мають досить гарну систему збору даних стосовно мігрантів, які перебувають у межах держави. Основними джерелами такої інформації виступають:

- 1) відомості Міністерства праці та імміграції, яке щорічно оприлюднює інформацію щодо кількості іноземців, які мають вид на проживання, тобто перебувають у країні на легальних засадах;

- 2) відомості муніципального реєстру, що кожного року надає інформацію про всіх мешканців іспанських муніципалітетів незалежно від наявності у них легального статусу;

- 3) дані, отримані у ході Національного дослідження з імміграції, проведеного у 2007 р. Національним інститутом статистики з вибіркою у 15,5 тис. осіб, які народилися поза межами Іспанії і проживали в країні на момент обстеження, серед усіх опитаних було виявлено 223 українці;

- 4) інформація вибірових обстежень, що проводяться іспанськими вченими.

Українські відомства збирають інформацію переважно про потоки мігрантів (*migration flows*), тобто тих осіб, які протягом визначеного проміжку часу (найчастіше, календарного року) вибувають з України до Королівства Іспанії. Натомість іспанські статистичні служби фіксують інформацію про весь контингент українців, які перебувають на території країни, незалежно від того, в який момент часу вони прибули (*stock of migrants*). При порівнянні даних української та іспанської статистики слід врахувати ці особливості.

За оцінками Посольства України в Королівстві Іспанія, у цій країні реально проживає близько 100 тис. українських громадян [4]. Муніципальний реєстр зафіксував дещо нижчі цифри, згідно з якими, у 2009 р. на території Іспанії перебувало 81,1 тис. українців [2, р. 213], у 2007 р. – 69,9 тис., що майже удвічі більше, аніж чисельність українців, які виїздили на працевлаштування до цієї країни протягом 2005–2008 рр., згідно з даними, отриманими з першого всеукраїнського вибіркового обстеження з питань трудової міграції. Враховуючи особливості збору інформації у ході дослідження 2008 р., коли

в разі перебування особи на працевлаштуванні за кордоном відомості про неї записувалися зі слів члена домогосподарства, який знаходиться в Україні, можна зробити висновок про те, що майже в половини українців, які працюють в Іспанії, не залишилося на батьківщині нікого з членів домогосподарства. Однак це зовсім не означає, що такі особи взагалі не мають родинних стосунків із мешканцями України, на батьківщині можуть проживати батьки мігрантів, дорослі діти (адже ще до від'їзду вони могли мешкати в окремих домогосподарствах), а також інші родичі.

Українські мігранти розташовуються по території Іспанії нерівномірно, згідно з даними Муніципального реєстру, у 2007 р. п'ять регіонів країни акумулювали майже дві третини всіх українців: 17,9% з них проживали у Мадриді, 15,0% у Каталонії, 14,9% у Валенсії, 10,4% в Андалузії і 6,2% в Мурсії [1, р. 160]. Подібний регіональний розподіл зумовлений економічним розвитком територій і пов'язаний з наявністю попиту на робочу силу мігрантів. Так, столиця є найбільш економічно потужною адміністративно-територіальною одиницею Іспанії, а в чотирьох вищеназваних провінціях досить розвинутим є туристичний сектор, оскільки вони розташовані вздовж Середземноморського узбережжя.

Українська громада в Іспанії представлена в основному вихідцями із Західного регіону нашої країни: за результатами обстеження з питань трудової міграції 2008 р., 79,5% мігрантів, які працювали протягом 2005–2008 рр. на території Королівства Іспанії, походили із Заходу України. Виходячи з того, що проведене дослідження є репрезентативним лише на рівні укрупнених регіонів (Північ, Центр, Південь, Схід, Захід), його дані не дають змоги встановити територіальне походження українців, що працюють в Іспанії, на рівні областей. Натомість Національне дослідження з імміграції Іспанії надає можливість заповнити згадану прогалину: згідно з відомостями, отриманим з цього джерела, майже чверть українців (23,4%), що проживають в Іспанії, мешкали на батьківщині у Львівській області, 12,7% – у Тернопільській, 9,5% – в Івано-Франківській, 7,5% – у Чернівецькій, значною є частка киян (14,3%) [2, р. 216].

Соціально-демографічні характеристики українців в Іспанії

Характерною особливістю трудової міграції українців до Іспанії виступає гендерна рівновага між чисельністю представників обох статей, що перебувають на території Королівства Іспанії, про це свідчать джерела як іспанської, так і української статистики. Відомості, отримані у ході дослідження з питань трудової міграції 2008 р., показують деяку перевагу осіб чоловічої статі серед загальної чисельності мігрантів, які протягом 2005–2008 рр. працювали в Іспанії. Натомість дані Національного інституту статистики Іспанії за 2008 р. виявили серед українських мігрантів дещо вищу частку жінок (табл. 2). Зафіксована невідповідність даних може бути викликана різною тривалістю перебування заробітчан різних статей на території Іспанії.

Слід зауважити, що подібна ситуація щодо статевого складу мігрантів суттєво відрізняється від особливостей трудової міграції до інших країн-реципієнтів. Так, за результатами вибіркового обстеження з питань трудової міграції 2008 р., у Росії, Чехії, Угорщині переважна більшість українських заробітчани (79,6%, 70,9% та 72,3% відповідно) – чоловіки, в Італії спостерігається протилежна ситуація, серед українців, які знайшли роботу у цій країні, 61,3% – жіноцтво.

Таблиця 2

Статева структура українських мігрантів в Іспанії

	чоловіки	жінки	всього
за даними першого всеукраїнського дослідження з питань трудової міграції 2008 р., тис. осіб	22,0	18,0	40,0
у %	54,5	45,5	100
за даними Муніципального реєстру Іспанії (2008 р.), тис. осіб	36,8	39,1	75,9
у %	48,5	51,5	100

Внаслідок масштабного розвитку трудових міграцій, в Україні почали поширюватися нові форми сімейно-шлюбних відносин, такі як мультилокальні сім'ї (коли члени нуклеарної сім'ї протягом тривалого часу проживають в різних країнах чи населених пунктах), транснаціональне материнство або батьківство (коли мати або батько проживають в іншій країні, ніж дитина). Вивчення сімейної структури мігрантів є важливим завданням, оскільки сімейний статус особи, а також місцезнаходження шлюбного партнера чи дітей багато в чому визначають характер міграційної поїздки особи, особливо стосовно тривалості перебування за кордоном та намірів оселитися там назавжди.

Дослідження з міграційної проблематики, які проводяться в Україні, не спроможні охопити тих наших співвітчизників, які проживають за кордоном разом з усією сім'єю, однак ця група мігрантів може потрапити до поля зору дослідників у місцях оселення мігрантів. Так, за даними Національного дослідження з імміграції Іспанії, 44,5% опитаних українців зазначили, що всі члени їхніх сімей перебувають разом з ними на території Королівства Іспанії [2, р. 220] (табл. 3), що підтверджує гіпотезу, висловлену вище, що майже половина українських мігрантів в Іспанії не може бути охоплена вітчизняними дослідженнями. Питома вага бездітних шлюбних пар українців, які перебувають в Іспанії, є незначною (4,9%). Однак дослідження не дає змоги виявити, де саме було проголошено шлюбні обітниця цими особами, вони могли як побратися в Україні і разом направитися до Іспанії, так і прибути до Королівства окремо, а познайомитися і взяти шлюб уже там.

Таблиця 3

**Місцезнаходження членів сімей українських мігрантів в Іспанії
за статтю, %**

	Чоловіки	Жінки	Всього
Не мультилокальні сім'ї	32,7	55,0	44,5
Шлюбний партнер перебуває в Іспанії, дітей немає	5,4	4,5	4,9
Шлюбний партнер і всі діти перебувають в Іспанії	23,2	43,1	33,7
Шлюбний партнер відсутній, всі діти перебувають в Іспанії	4,2	7,4	5,9
Мультилокальні сім'ї	37,4	33,7	35,4
Шлюбний партнер в Україні, дітей немає	5,7	0,9	3,2
Шлюбний партнер відсутній, принаймні одна дитина перебуває в Україні	4,2	14,5	9,8
Шлюбний партнер в Іспанії і принаймні одна дитина перебуває в Україні	17,0	14,6	15,7
Шлюбний партнер і принаймні одна дитина перебувають в Україні	10,1	2,6	6,1
Інше	0,4	1,1	0,6
Неодружені особи, які не мають дітей	30,0	11,3	20,1

Примітка: У даному випадку з аналізу було виключено всіх українців, які прибули до Іспанії у віці, молодшому за 20 років.

Джерело: дані Національного дослідження з імміграції в Іспанії, 2007 р. [2, р. 220].

П'ята частина українців (20,1%), які перебувають в Іспанії, є неодруженими, причому серед чоловіків "парубкує" майже кожен третій (30,0%), тоді як серед жінок лише 11,3% не охоплені шлюбними зв'язками. Такі особливості сімейної структури українців в Іспанії підтверджують тезу багатьох теоретиків про те, що рішення про міграцію дуже часто приймається не індивідуально, самим потенційним мігрантом, а є результатом спільної ухвали домогосподарства. З огляду на те, що 4/5 українців, які перебувають в Іспанії, не є одинаками, прийняття важливих рішень у їх життях, таких як міграційна поїздка, не може відбуватися відособлено від думки членів родини.

Особливості сімейної структури українців, які перебувають в Іспанії, вказують на ще одну поширену серед наших співвітчизників модель міграційної поведінки. Так, питома вага чоловіків, у яких дружина з усіма дітьми знаходяться в Іспанії, є майже удвічі меншою за частку жінок з подібною ситуацією. Натомість коли йдеться про українців, у яких шлюбний партнер і принаймні одна дитина залишилися на батьківщині, то частка цього кон-

тингенту серед чоловіків є майже учетверо більшою, ніж серед жінок (табл. 3). Така ситуація може свідчити про те, що зазвичай українські чоловіки виступають у ролі "годувальників" і направляються на роботу до Королівства Іспанії з намірами забезпечувати родину (зауважимо, що подібна ситуація спостерігається і при вивченні трудових міграцій з України до інших держав). У разі об'єднання сім'ї на території Іспанії, більш поширеною є практика, коли жінки приїждять до своїх чоловіків, які вже встигли певною мірою облаштуватися на новому місці, а не навпаки. Однак коли мова йде про неповні родини, коли лише один з подружжя змушений піклуватися про дітей, представниці жіночої статі беруть на себе обов'язки з утримання нащадків за рахунок працевлаштування в Іспанії у 3,5 раза частіше, ніж чоловіки (табл. 3).

Згідно з даними Національного дослідження з імміграції, більш як у кожній третій українці (38,3%), яка вирушала до Іспанії, на момент прибуття чоловік уже знаходився на території цієї країни. Натомість лише 5,2% чоловіків-мігрантів приєдналися до своїх дружин, які вже перебували на території Іспанії [2, р. 222].

Тривалість міграційної поїздки та наміри щодо повернення на батьківщину

Тривалість перебування мігрантів за кордоном залежить від ряду факторів, як особистісних, так і структурних. Серед останніх суттєве значення має віддаленість між пунктами походження та прибуття мігрантів. Чим довший шлях доводиться долати мігрантам до країни працевлаштування, тим тривалішим є період їх перебування там. Так, згідно з результатами обстеження з питань трудової міграції 2008 р., мігранти, які працювали у середземноморських країнах (Португалії, Італії, Іспанії), перебували за кордоном у середньому в декілька разів довше, ніж їх співвітчизники, що знайшли роботу в сусідніх з Україною державах (Польщі, Угорщині, Російській Федерації). У ході проведення згаданого дослідження було встановлено, що українці, які протягом 2005–2008 рр. виїздили на заробітки до Іспанії, перебували там у середньому протягом року.

Іспанські наукові джерела підтверджують, що короточасні трудові міграції до Королівства майже не зустрічаються серед українців, а подорожі на батьківщину для зустрічі з рідними та друзями трапляються досить рідко. Це пояснюється рядом причин, по-перше, високою вартістю поїздки на батьківщину, по-друге, відсутністю легального статусу перебування в Іспанії: у такому разі виїзд із країни майже автоматично означає неможливість повернутися на її територію. Крім того, кампанії з легалізації, що періодично проводяться іспанською владою, вимагають від заявників доказів їх безперервного перебування у межах країни протягом певного проміжку часу, і тому візит на батьківщину може зруйнувати шанси мігранта на отримання дозволу на проживання в ході найближчої програми з легалізації. Найчастіше відбувається так, що українські мігранти вперше навідують своїх ро-

дичів на батьківщині лише після здобуття офіційного статусу в Іспанії. Так, 92,0% мігрантів, які не мають легального статусу, після прибуття до Іспанії жодного разу не відвідували домівку, натомість серед офіційних мігрантів таких лише 22,0% [2, р. 219].

Згідно з результатами Національного дослідження з імміграції в Іспанії, менш ніж кожен десятий українець (7,6%) практикує щорічні короткострокові (тривалістю до трьох місяців) поїздки на батьківщину. Трохи більше чверті наших співвітчизників (26,4%) навідують батьківщину кожні два роки, третина (34,5%) – відвідують українські землі рідше ніж кожні два роки, інша третина (31,5%) – не були на батьківщині жодного разу після прибуття на територію Іспанії (табл. 4). Дані, представлені в таблиці, відображають відомості про українських мігрантів, які прибули до Іспанії до 2006 р., таким чином усі опитані перебували в Іспанії мінімум півтора року перед обстеженням. Однак, на жаль, більш точні відомості щодо тривалості перебування респондентів в Іспанії на момент проведення дослідження відсутні. Ця інформація є важливою для виявлення бажання мігрантів підтримувати контакти з Україною. Якщо контингент українців, які жодного разу не навідувалися на батьківщину, формується переважно з новоприбулих мігрантів, то вони могли ще просто не встигнути накопичити необхідної для мандрівки суми або досі не отримали легального статусу, який би забезпечив їм безперешкодне повернення до Іспанії. Однак у разі якщо особи, які після виїзду за кордон жодного разу не побували в Україні, працюють в Іспанії уже протягом тривалого проміжку часу, то можна припустити, що їх інтерес до батьківщини та близьких, які там залишились, є невисоким, а також прогнозувати їх небажання повертатися до України в майбутньому.

Таблиця 4

Частота короткотривалих візитів на батьківщину, що здійснюються українцями, які перебувають в Іспанії, %

	Чоловіки	Жінки	Всього
Частіше ніж двічі на рік	0,4	1,8	1,1
Раз або двічі на рік	8,3	4,9	6,5
Кожні два роки	25,4	27,2	26,4
Рідше ніж кожні два роки	30,0	38,5	34,5
ніколи	35,9	27,6	31,5

Примітка: з таблиці вилучено інформацію про тих мігрантів, які прибули в Іспанію протягом 2006–2007 рр.

Джерело: дані Національного дослідження з імміграції в Іспанії, 2007 р. [2, р. 220].

Незважаючи на те, що частка українців, які після прибуття до Іспанії жодного разу не навідувалися на батьківщину, є значною, вони все ж не втрачають зв'язків із співвітчизниками, які залишились в Україні, про це пові-

домили 97,2% українців, опитаних у ході Національного дослідження з імміграції Іспанії. Найчастіше українські мігранти спілкуються з друзями та родичами, які перебувають в Україні, за допомогою телефонів, 65,8% з них роблять це щонайменше раз на тиждень, 21,8% – раз на місяць.

Окрім спілкування з родичами та друзями, які залишилися удома, українські мігранти в Іспанії підтримують стосунки між собою. У регіонах, де сконцентровано багато українців, існують навіть спеціальні місця для їх регулярних зустрічей. Наприклад, у Мурсії таким місцем слугує один із міських парків (Jardin de Floridablanca) [1, p. 165], у Мадриді – бензозаправка "Аллюче" [6]. В Іспанії, як і в інших країнах-реципієнтах, мігранти часто об'єднуються під дахом церкви, яка виконує не лише релігійні функції, але й надає соціальну допомогу українським мігрантам, переймається проблемами вільного часу, опікується збереженням культурної ідентичності дітей тощо [6].

Важливим для української науки є вивчення намірів мігрантів щодо повернення на батьківщину, їх характерною особливістю є те, що вони не становлять стійкого утворення, а можуть трансформуватися під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Тому не можна прогнозувати майбутню поведінку мігрантів, ґрунтуючись лише на твердженнях самих заробітчанин, хоча і виключати з програми дослідження самооцінки мігрантів з приводу перспективи їх повернення додому, безумовно, не слід.

Серед українців, які перебувають в Іспанії, можна виділити три групи осіб – тих, які мають наміри оселитися в цій країні назавжди, тих, які планують повернутися додому, та тих, хто ще не визначилися стосовно свого майбутнього. Причому, як свідчать результати глибинних інтерв'ю, проведених з українськими мігрантами, які працюють у Мадриді [2, p. 223], рішення щодо того, залишитися назавжди в Іспанії чи повернутися на батьківщину, формується в ході щоденних життєвих практик особи. Більшість наших співвітчизників прибувають до країни з чітко визначеним настановами на короткотермінове перебування на період від трьох місяців до року (цей термін залежить від цілей, яких хочуть досягнути заробітчани в процесі роботи на іспанському ринку праці). Однак у більшості випадків мігранти не мають змоги досягти своїх цілей протягом такого недовгого проміжку часу, тому вони змушені коригувати свої плани відповідно до реальної ситуації, з якою стикаються в Іспанії. Можна виділити декілька факторів, що впливають на зміну первинних намірів українських мігрантів щодо повернення в Україну:

1 – зміна цілей перебування за кордоном. Ті з мігрантів, хто має борги, перш за все після приїзду намагаються заробити гроші для їх повернення. У деяких випадках саме наявність боргів підштовхує українців до виїзду на заробітки за кордон, а іноді навпаки – борги утворюються саме через втілення в життя бажання мігрувати. За даними першого всеукраїнського обстеження з питань трудової міграції 2008 р., в середньому українці, які працюва-

ли в Іспанії, витрачали на оформлення необхідних для виїзду за кордон документів 711 євро. Далеко не всі потенційні мігранти мають у наявності необхідну суму для підготовки до міграції та оплати проїзду до країни прибуття, тому вони часто змушені звертатися за позичками до своїх родичів чи знайомих. Після повернення позичених коштів мігранти починають відкладати кошти на задоволення власних потреб. Однак часто після того, як мігрант накопичить необхідну суму для досягнення своєї первинної мети, тієї, заради якої здійснювалася міграційна поїздка, він починає ставити перед собою нові, більш амбіційні плани, в результаті чого наміри щодо тривалості перебування мігрантів в Іспанії змінюються в бік збільшення.

2 – *трансформація уявлень про країну перебування.* Після певного часу проведеного на території Іспанії українці починають її сприймати не лише як країну для тимчасового працевлаштування, а й знаходять переваги в перебуванні на її теренах. Хоча може мати місце також і зворотна ситуація, коли райдушні сподівання щодо суспільства країни вселення та умов проживання там руйнуються при зустрічі з реальністю.

3 – *сімейні зобов'язання особи* виступають фундаментальним фактором, що впливає на подовження тривалості перебування українських мігрантів в Іспанії. Найчастіше це відбувається в тому разі, коли до прибуття до Іспанії особою було погоджено з членами сім'ї, що після облаштування на новому місці шлюбний партнер та/або діти прибудуть до країни з метою об'єднання родини. У випадку мультилокальних сімей, коли наміри об'єднатися в країні прибуття відсутні, сімейні зобов'язання, частіше за все, спонукають мігрантів до повернення на батьківщину, навіть якщо їх особисті вподобання будуть іншими.

4 – *отримання офіційного статусу* українськими мігрантами виступає, як уже згадувалося раніше, важливим чинником, який впливає на ряд параметрів трудової міграції. Як зазначають самі заробітчани, одержання легального статусу є значним стимулом для того, щоб продовжувати термін працевлаштування в Іспанії, оскільки їх нове становище відкриває кращі можливості на ринку праці, що виступає "винагородою" за час та зусилля, інвестовані в працевлаштування в Іспанії, що мотивує мігрантів пролонгувати своє перебування в країні для того, щоб скористатися щойно здобутими перевагами.

Висновки

Українська міграція до Королівства Іспанії є досить масштабним та актуальним явищем як для країни походження, так і для країни прибуття мігрантів. До вивчення цих процесів прикута увага дослідників обох держав. Українська статистика з обліку міграцій, особливо трудових, є недостатньо ефективною, вона надає інформацію лише про обмежені за кількістю контингенти і категорії осіб, які беруть участь у міграціях. Натомість звертання до іспанських джерел дозволяє значно збагатити дослідження за рахунок надання більш різнобічних відомостей. Однак, на жаль, українські науковці не

завжди мають доступ до таких даних, натомість об'єднання інформації, отриманої в країнах походження і прибуття мігрантів, дає змогу скласти більш достовірну та повноцінну картину в порівнянні з результатами мононаціональних досліджень.

Майже половина українців, які перебувають в Іспанії, перебувають там разом зі своїми сім'ями, а це суттєво зменшує вірогідність їх повернення додому. Проведені дослідження свідчать, що велика кількість українських мігрантів, які прибули до Іспанії з метою тимчасового працевлаштування, змінюють свої наміри на користь того, щоб залишитися за кордоном назавжди. Це є значним викликом для нашої держави, у зв'язку з чим велика відповідальність має покладатися на міграційну політику, що повинна передбачати заходи зі стимулювання таких осіб до підтримання зв'язків з Україною, заохочення до повернення на батьківщину, створення сприятливих умов для реінтеграції колишніх мігрантів у життя українського суспільства, а також підвищення загального рівня життя населення нашої країни, що сприятиме зниженню зовнішньої міграційної активності українців у майбутньому.

1. *Sanches Antonia Urios*. Ukrainian Migration to European Union Countries : The Case of Spain / Antonia Urios Sanches // Canadian Slavonic Papers/Revue canadienne des slavistes. – Vol. LII, Nos. 1–2, March–June 2010. – P. 153–167.
2. *Hosnedlova R*. Ukrainian Migration to Spain: Sociodemographic Profile, Mobility Patterns and Migratory Projects / R.Hosnedlova, M.Stanek // Imigracao Ukrainiana em Portugal e no sul da Europa : a Emergencia de uma ou Varias Comunidades. – Lisboa, Janeiro. – P. 211–228
3. Зовнішня трудова міграція населення України. – УЦСР, Держкомстат України, 2009. – 118 с.
4. Історія та сучасність. Українська громада в Іспанії [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://www.mfa.gov.ua/spain/ua/publication/content/7926.htm>
5. Угода між Україною та Іспанією щодо врегулювання та упорядкування трудових міграційних потоків між двома державами [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=724_024
6. Як живуть мігранти в Іспанії [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://www.ukrgazeta.cz/tema/duhovnist/5391-yak-zhyvut-migranty-v-ispaniji>

Отримано 26.05.11

И.П. Майданик, канд. социол. наук

УКРАИНСКАЯ МИГРАЦИЯ В ИСПАНИЮ:
СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ СОСТАВ, ОСОБЕННОСТИ
ПРОТЕКАНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье, на основе объединения информации отечественных и испанских научных источников, исследуются особенности миграции украинцев в Испанию. Детально рассматривается вопрос о выявлении масштабов миграций между двумя странами, изучаются социально-демографические характеристики украинских мигрантов, находящихся в Испании, особое внимание уделяется исследованию намерений украинцев по возвращению на родину.

Ключевые слова: миграция, трудовая миграция, страна происхождения мигрантов, страна прибытия мигрантов.

Maydanik I.P., PhD in Sociology

UKRAINIAN MIGRATION TO SPAIN: SOCIAL-DEMOGRAPHIC
COMPOSITION, PECULIARITIES OF FLOW AND PERSPECTIVES

In the article, based on a combination of information of national and Spanish scientific sources, peculiarities of Ukrainian migration to Spain are investigating. Detailed examination of revealing the migration scales between the two countries is available, socio-demographic characteristics of Ukrainian immigrants residing in Spain is studied, special attention is paid to investigation of Ukrainians' intentions to return home.

Key words: migration, labor migration, country of origin, country of destination.